STICHTING PRIMAIR
ONDERWIJS ZUNDERT

PROTOCOL MELDCODE KINDER-MISHANDELING EN HUISELIJK GEWELD

SPOZ
Molenstraat 170 A
4881GG Zundert
06 -21 71 25 50
bestuurskantoor@spoz.nl
www.spoz.nl

Inhoudsopgave

		Blz.
1.	Inleiding	2
2.	Vijf stappen uit de meldcode	3
3.	Privacy	4
4.	Telefoonnummers/ adressen	4

Bijlagen

1.	Observatiepunten	5
2.	Signalenlijst huiselijk geweld/kindermishandeling	6

1. Inleiding

Scholen zijn bij uitstek plaatsen waar (een vermoeden van) huiselijk geweld en kindermishandeling gesignaleerd kan worden. Leerkrachten brengen veel tijd met de kinderen door, hebben een vertrouwensrelatie met hen opgebouwd en kunnen een belangrijke signaalfunctie vervullen.

In de praktijk blijkt dat het omgaan met signalen die kunnen wijzen op huiselijk geweld onzekerheid teweegbrengt. Het protocol biedt een structuur aan en geeft handvatten hoe gehandeld moet worden bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling. Het doel van dit protocol is: een vermoeden van huiselijk geweld bespreekbaar maken en de signalen doorgeven voor eventuele verdere hulp. De taak van de school met betrekking tot kindermishandeling en huiselijk geweld, waarbij de oorzaak buiten de school ligt, is het signaleren en het aankaarten ervan bij de verantwoordelijke instanties. De school is niet verantwoordelijk voor de verandering van de situatie of voor de hulpverlening.

Huiselijk Geweld en Kindermishandeling

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Geweld betekent in dit verband aantasting van de persoonlijke integriteit. Onderscheid wordt gemaakt tussen geestelijk en lichamelijk geweld (waaronder seksueel geweld).

In dit protocol gaat het om huiselijk geweld waarbij kinderen betrokken zijn. Dit betekent dat de meest voorkomende signalen betrekking zullen hebben op het getuige zijn van geweld en het slachtoffer zijn van kindermishandeling. Kinderen die opgroeien in een gewelddadig gezin kunnen ernstige psychische schade oplopen. Naast het getuige zijn van geweld in de thuissituatie kunnen kinderen ook zelf het slachtoffer zijn van het geweld.

Kindermishandeling is elke vorm van, voor de minderjarige, bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of onvrijheid staat, actief of passief, opdringen waardoor ernstige schade wordt of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychische letsel. Hieronder vallen ook verwaarlozing en onthouden van essentiële hulp, medische zorg en onderwijs.

Vormen van mishandeling:

- Lichamelijke mishandeling: een kind wordt bijvoorbeeld geslagen, geschopt of geknepen;
- Psychische mishandeling: bijvoorbeeld een kind wordt afgewezen, geterroriseerd, aangezet tot afwijkend en/of anti-sociaal gedrag, gepest, getreiterd, gekleineerd, aan het kind worden extreem hoge eisen gesteld of een juiste vorm van onderwijs wordt onthouden;
- Seksuele mishandeling: een kind wordt gedwongen seksuele handelingen te ondergaan, seksuele handelingen uit te voeren, getuige te zijn van seksuele handelingen van anderen of wordt gedwongen te kijken naar pornografisch materiaal;
- Lichamelijke verwaarlozing: een kind wordt (medische) verzorging en/of veiligheid onthouden, het kind krijgt onvoldoende voedsel en/of kleding;
- Psychische verwaarlozing: een kind wordt bijvoorbeeld geïsoleerd, genegeerd, koestering wordt onthouden, er is te weinig aandacht of tijd voor het kind.

Vaak komen verschillende vormen van mishandeling tegelijkertijd voor.

2. Vijf stappen uit de meldcode

Stap 1
Breng bij een vermoeden signalen in kaart
- Maak notities: datum, feiten, stappen, uitkomst gesprekken;
- Beschrijf wat je ziet en hoort, zo objectief mogelijk;
- Kijk ook naar risico- en beschermende factoren;
- Indien de situatie acuut onveilig is: neem direct contact op met de politie.

Stap 2
Overleg met een collega of interne deskundige
- Bespreek de signalen met je parttime-collega, de intern begeleider en de directeur;
- Win eventueel advies in bij Veilig Thuis.

Stap 3
Gesprek met ouder(s) /verzorger(s) en eventueel het kind
Stel iemand op school verantwoordelijk voor de regie.
De groepsleerkracht, de intern begeleider en de directeur gaan samen met de ouder(s)/verzorger(s) in gesprek. Opbouw van het gesprek:
- Leg het doel uit;
- Beschrijf de feiten en waarnemingen;
- Nodig uit tot reageren;
- Kijk naar de reactie, interpreteer daarna;
- Vat het gesprek samen. Is de boodschap aangekomen? Maak een verslag van het gesprek dat naar alle betrokkenen wordt gestuurd.

Afhankelijk van het gesprek kunnen ouders/verzorgers daarna verwezen worden naar hulpverlening:
- Ouders/verzorgers herkennen de zorgen en gaan akkoord met advies voor hulp;
- De groepsleerkracht/ intern begeleider/directeur wijst de weg naar instelling en doet de overdracht en vraagstelling.

Voer geen gesprek met ouders/verzorgers als de veiligheid van ouders/verzorgers, kind of jezelf in het geding is. Maak dan direct een melding bij Veilig Thuis.

Stap 4 en 5
Afweging en beslissing
In januari 2019 is wettelijk een afwegingskader aan de eisen voor het stappenplan toegevoegd. In deze stap dient men zich af te vragen: Moet ik (het vermoeden van) ernstig huiselijk geweld of kindermishandeling melden?
Het afwegingskader bevat 5 vragen die gesteld moeten worden:
1: ***Vermoeden wegen***: De stappen 1 t/m 3 zijn doorlopen en
   A: er is geen actie nodig: dossier vastleggen en sluiten;
   B: ik heb een sterk vermoeden van huiselijk geweld/ kindermishandeling. Uiterlijk in deze fase wordt de bestuurder op de hoogte gesteld.
2: ***Veiligheid***: Op basis van de stappen 1 t/m 4 van de Meldcode schatten wij als school (leerkracht/ intern begeleider /bestuurder en leerplichtambtenaar) in dat er sprake is van acute of structurele onveiligheid:
   A: Nee: ga verder naar afweging 3;
   B: Ja of twijfel: direct telefonisch (eventueel anoniem) melding doen bij Veilig Thuis. De afwegingen hierna worden dan samen met Veilig Thuis doorlopen.
3: ***Hulp***: Ben ik, of iemand anders op school in staat om effectieve hulp te bieden of te organiseren en kan de dreiging voor mogelijk huiselijk geweld of kindermishandeling afgewend worden?
   A: Nee: situatie melden bij Veilig Thuis, die binnen 5 werkdagen een besluit neemt en terugkoppelt naar de melder;
   B: Ja: ga verder met afweging 4.

4: ***Hulp***: Aanvaarden de betrokkenen de hulp zoals in afweging 3 is georganiseerd en zijn zij bereid zich actief in te zetten?

A: Nee: melden bij Veilig Thuis;

B: Ja: hulp in gang zetten, termijn afspreken waarop effect meetbaar of merkbaar moet zijn. Zo concreet mogelijk maken en documenteren. Spreek af wie welke rol heeft en benoem een casemanager. Spreek af welke taken alle betrokkenen en specifiek de casemanager heeft, zodat de verwachtingen voor iedereen helder zijn. Leg vast, voer uit en ga verder met afweging 5.

5: ***Resultaat***: Leidt de hulp binnen de afgesproken termijn tot de afgesproken resultaten ten aanzien van de veiligheid, het welzijn en/of het herstel van de direct betrokkenen?

A: Nee: melden bij Veilig Thuis;

B: Ja: hulp afsluiten met vastgelegde afspraken over het monitoren van de veiligheid van alle betrokkenen.

Vanzelfsprekend is het van belang om na het doorlopen van de vijf stappen een kind te blijven volgen en zo nodig stappen te ondernemen!

3. Privacy

Op 25 mei 2018 is de nieuwe privacywetgeving (AVG) van kracht geworden. De AVG is een algemeen kader dat niet inspeelt op specifieke situaties, zoals een vermoeden van kindermishandeling. Daarom geldt als algemene regel dat een specifieke wet voor een bepaalde sector prevaleert boven de algemene norm van de AVG. Dat geldt dus bijvoorbeeld voor de Wet op het primair onderwijs. De wet Meldcode gaat dus ook voor de AVG. Het recht om dossier aan te maken en te melden bij Veilig Thuis is dus onverminderd van toepassing.

4. Telefoonnummers/ adressen instanties

Veilig Thuis
076-5233466

Leerplichtambtenaar
076-5995717

Politie Zundert
0900-8844

Dit protocol is na instemming van de GMR vastgesteld op d.d. 21 mei 2019.

Stichting Primair Onderwijs in de gemeente Zundert

L.B. van Breda
Voorzitter College van Bestuur

C.E.A. van Os - Theuns
Vice-Voorzitter GMR

Bijlage 1: Observatiepunten

Onderstaande vragen zijn een hulpmiddel tot de juiste observatie van een leerling waarbij een vermoeden bestaat van huiselijk geweld en/of kindermishandeling.

Leerling:

Jongen/meisje

Leeftijd/groep:

Sinds wanneer vertoont het kind opvallend gedrag?

Is er de laatste tijd iets in het gedrag of in de situatie van het kind veranderd?

Het opvallende gedrag bestaat uit (zie ook bijlage 2):

Hoe is de verhouding tot de medeleerlingen?

Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind, zoals kleding en dergelijke?

Hoe is de verhouding tot vrouwelijke/mannelijke leerkrachten?

Hoe is het contact tussen de school en de ouders?

Zijn er bijzonderheden over het gezin te melden? Indien mogelijk ook de bron vermelden.

Wat is er bij u bekend over eventuele broertjes en zusjes?

Zijn er opvallende veranderingen in de schoolresultaten?

De observaties komen in het dossier van de leerling. Ouders hebben het recht op inzage en correctie in het dossier van hun kind. Persoonlijke werkaantekeningen zijn geen onderdeel van het dossier en niet ter inzage voor ouders. Ga zorgvuldig om met werkaantekeningen.

Bijlage 2: Signalenlijst huiselijk geweld/kindermishandeling

Voorwoord
Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling en huiselijk geweld (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.). Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling en huiselijk geweld. Een valkuil is het gedrag van het kind te verwarren met ADHD.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

1. Lichamelijke signalen

- wit gezicht (slaaptekort)
- hoofdpijn, buikpijn
- blauwe plekken, schaafplekken, brandwonden, gebroken ledematen
- er slecht verzorgd uitzien
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina en anus
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk
- lichamelijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling

2. Gedragssignalen

- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aanraking
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer, agressief)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suïcidepoging)
- geheugen en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting

3. Kenmerken ouders/gezin

- ouder troost kind niet bij huilen
- ouder klaagt overmatig over het kind of toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind
- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- ouder haalt kind opeens van school
- ouder geeft aan het bijna niet meer aan te kunnen
- meerdere problemen in het gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen
  Signalen die specifiek zijn voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld:
  - kopiëren van gewelddadig gedrag van vader (m.n. jongens kopiëren hun vaders gedrag door hun moeder of jongere broertjes/zusjes te slaan);
  - agressie naar medeleerlingen, leeftijdgenoten;
  - agressie en wreedheid naar dieren.
- alcohol- of drugsgebruik
- opstandigheid, angst, depressie
- negatief zelfbeeld
- passiviteit en teruggetrokkenheid, verlegenheid
- gebrek aan energie voor schoolactiviteiten
- zichzelf beschuldigen
- suïcidaliteit
- sociaal isolement: proberen thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden bij leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)
- gebrek aan sociale vaardigheden